

Az EPSU NEA és LRG közös nyilatkozata

A közművelődés területén dolgozók alapvető szerepet játszanak egy tisztességesebb társadalom kialakításában

2021. április 28.

A művészetek és a kultúra a Covid-19 által leginkább sújtott területek közé tartoznak, és a világjárvány rengeteg munkavállalót taszított a bizonytalanságból a szegénységbe, veszélyeztetve sok város jövőbeli fejlődését is.

Az EU 14%-os átlagával ellentétben a kulturális és kreatív szolgáltatások területén dolgozók több, mint egyharmada önfoglalkoztató vagy szabadúszó. Körükben gyakran ismeretlen a minimálbér vagy a tisztességes megélhetést lehetővé tevő bérezés, sok elbocsátott munkavállalónak nincs alternatív bevételi forrása vagy betegbiztosítása, miközben egyes országok egyre inkább önkéntesekre hagyatkoznak, akiknek még kevesebb joguk van, és nem részesülnek képzésben vagy fizetésben.

A kulturális intézmények, a mozik, a színházak és könyvtárak sok országban nem látogathatók, és ehhez jön még az előadások, fesztiválok és kiállítások lemondása; a zárva tartás hónapjai után sok intézmény vagy kulturális központ képtelen lesz támogatás nélkül újraindulni. Bármilyen kreatívak és hasznosak is lehetnek az online alternatívák, ezek nem tudnak az élő előadások helyébe lépni, és maguk is sok kihívással szembesülnek, nem utolsósorban azzal, hogy miként tudják mindenki számára biztosítani a közszféra kulturális szolgáltatásaihoz való hozzáférést.

Franciaországban, Spanyolországban, az Egyesült Királyságban és Belgiumban sztrájkokra, tiltakozásokra, kulturális központok vagy színházak elfoglalására is sor került. Az érintett szakszervezetek elsősorban a munkavállalók biztonságát követelik, teljes fizetést és társadalombiztosítási ellátást azok számára, akik nem tudnak dolgozni, továbbá a munkahelyek megvédését; azt, hogy az állami hatóságok terjesszék ki a szektorban érvényesülő kollektív szerződések hatályát; és hogy a kulturális intézményeket a szakszervezetekkel folytatott tényleges dialógus alapján, az ott dolgozók és az állampolgárok biztonságát teljes körűen figyelembe vevő közegészségügyi intézkedések betartásával nyissák meg újra.

Az EPSU franciaországi (CGT-Culture), olaszországi (FP-CGIL) és egyesült királyságbeli (PCS) szervezeteinek kulturális dolgozókat tömörítő tagszervezetei tavaly októberi közös nyilatkozatukban¹ rámutattak, hogy a világjárvány milyen csapást mért a közművelődésre. A nyilatkozat ismételten hitet tett amellett, hogy az állami kultúrpolitikának és infrastruktúrájának alapvető szerepe van a szociális és gazdasági demokráciákban, és felszólította az EU-t, hogy a pandémia utáni újraépítési tervekben kapjon helyet a kultúra is. Elítélte az elmúlt évtizedek megszorításait, amelyek a mindenki számára elérhető, valódi állami közművelődés helyett a

---

¹ <https://www.epsu.org/epsucob/2020-epsu-collective-bargaining-news-november-no21/unions-join-international-call-support>

„kultúrafogyasztást” támogatták a kulturális szolgáltatások privatizációján és árucikké történő silányításán keresztül. A fenti három országban a kulturális költségvetéseket háromszor akkora mértékben kurtították meg, mint az egyéb szektorokéit. Az állami hatóságok kivonulása a területről oda vezetett, hogy csökkent a művészetekhez, kultúrához és nemzeti örökséghez való demokratikus hozzáférés, gyengültek a munkásjogok, teret nyert a bizonytalan (prekárius) munkavégzés, munkahelyek szűntek meg, és előrehaladt a privatizáció.

Az EPSU központi/szövetségi, regionális és helyhatósági szektorai kifejezik támogatásukat az állami közművelődésben dolgozó munkavállalók iránt, és a szolidaritásukat a folyamatban lévő tiltakozásokkal. Az EPSU legfontosabb feladatát továbbra is a dolgozók megvédése és a munkahelyek elvesztése elleni küzdelem alkotja. Az állami hatóságoknak konzultálniuk kell a szakszervezetekkel és az üzemi tanácsokkal a kulturális intézmények és központok újrainítását célzó terveikről, és azok elegendő ingyenes személyi védőeszköz, fertőtlenítőszer és egyéb közegészségügyi intézkedés, megfelelő személyzet és fizikai távolságtartás melletti megnyitásáról.

A művészet és kultúra nem árucikk: ezek garantálják emberi méltóságunkat, kapcsolnak össze a világgal, táplálják a képzeletünket, hordozzák az emancipáció reményét, adnak értelmet a szolidaritásnak, és a szabadságunk és emberségünk gyakorlásának. Alapvető szerepet játszanak a világjárvány okozta traumák, elmeegészségügyi problémák és az elszigeteltség által kiváltott hatások gyógyításában és az ezekre való válaszadásban. Kritikus fontosságúak lesznek a pandémiából való kilábalásban, és egy tisztességesebb társadalom együttes megteremtésében.

A művészi önkifejezés és a kulturális jogok tisztelete kulcsfontosságú összetevője az európai kultúráknak. A nacionalizmus és a vallásos, hagyományos konzervatív értékek újraéledése a közerkölcsre történő hivatkozással egyre inkább korlátozza és cenzúrázza a műveket és a művészi önkifejezést. A célkeresztben leggyakrabban nők, faji alapon megkülönböztetett személyek, vagy az LGBTQ+ közösséghez tartozó művészek állnak. Ez elfogadhatatlan, és veszélyes Európa kulturális sokszínűségére és demokráciájára.

A kultúra gazdasági dimenziója kiemelkedő fontossággal bír számos városban, vagy akár országban; az Egyesült Királyságban a Művészeti Tanács (Arts Council) által végzett számítások szerint minden egyes, kultúrára fordított angol font kilencet forgat vissza a gazdaságba. Az Eurostat konzervatív becslései szerint (melyek nem foglalják magukban a szektorban másodállásban dolgozókat), a közművelődési szolgáltatásokban foglalkoztatják az EU munkaerejének 3,7%-át, és Észtország, Málta, Luxemburg, Finnország, Szlovénia és Hollandia esetében az arány magasabban az EU-s átlag felett van.

Ez azt jelenti, hogy számos város jövőbeni fejlődése forog veszélyben, kiváltképp a közepes nagyságúaké, amelyek a nyolcvanas évektől kezdve a művészeteket, kultúrát és turizmust állították a városrehabilitációjuk középpontjába. Olyan városok, mint Velence, Avignon, Tallinn, Porto vagy Barcelona különösen is sérülékenynek tűnnek, és valószínűleg hónapokba, vagy akár évekbe is telhet, mire magukra találnak. Figyelembe véve a művészetek, kultúra, innováció és határokon átnyúló cserék között fennálló erős kapcsolatot, a nyitott, demokratikus társadalom jövője forog kockán.

Az EPSU felszólítja a kormányokat, hogy:

- Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában szereplő elv alapján – mely szerint a kultúra mindenkié, és nem a kiváltságos keveseké – biztosítsanak egyetemes és egyenlő hozzáférést a kulturális demokráciához;
- Ruházzanak be olyan átalakított és megerősített állami kulturális szolgáltatásokba és művészi kifejezésekbe, amelyek fenntarthatóak, mentesek a politikai befolyásolástól, és az állampolgárokra, helyi közösségekre és területekre fókuszálnak, azok bevonásával és összes sokszínűségével és alkotókészségével együtt;
- A szociális partnerekkel egyeztetve biztosítsanak stabil teljes munkaidejű foglalkoztatást, tisztességes fizetést és munkakörülményeket a célból, hogy meg lehessen szüntetni a bizonytalan (prekárius) munkavégzést, a szociális dömpinget, a privatizációt és a munkavállalók kizsákmányolását, nem utolsósorban a kiszervezett vállalatoknál;
- Konzultáljanak a szakszervezetekkel és a munkástanácsokkal arról, hogy miként lehet úgy megszervezni a közszférában működő kulturális intézmények újrainvitását, amely garantálja az ott dolgozók és a látogatók biztonságát; azon munkavállalók számára pedig, akik nem tudják gyakorolni a munkához való jogukat, tisztességes megélhetést garantáló ellátást kell biztosítani;
- A közművelődés gazdaságban betöltött súlyának megfelelően rendeljék hozzá ehhez a területhez legalább a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési költségvetések² 3%-át, beleértve további munkavállalók felvételét is az állami kulturális intézményekbe, további 2%-ot pedig fordítsanak a művészetek és kultúra alapvető társadalmi és demokratikus szerepének a biztosítására egy COVID utáni Európában;
- Az állami források elosztásánál használt kritériumokat/öszönzőket változtassák meg, és azok a helyi közösségekkel, állampolgárokkal, iskolákkal és szociális szolgáltatásokkal végzett munka alapján kerüljenek allokálásra;
- Működjenek együtt más ágazatokkal annak érdekében, hogy az oktatás, a mentális és testi egészség, a környezet és a turizmus területén új típusú jólléti szolgáltatások kerüljenek kidolgozásra, és így jobban láthatóvá válhasson a kultúra és művészetek hozzájárulása a társadalmi jólléthez és kohézióhoz;
- Biztosítsák, hogy a közegészségügyi céloknak megfelelő digitális online formátumok az élő előadásokat kiegészítő eszközök legyenek, és ne lépjenek azok helyébe.

---

² A nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési terveket 2021. április 30-ig kell benyújtani az Európai Bizottsághoz.

